

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ

НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

	Код по СПОО	НАИМЕНОВАНИЕ
Професионално направление	840	ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ
Професия	840100	КУРИЕР
Специалност	8401001	ЛОГИСТИКА НА ТОВАРИ И УСЛУГИ

Утвърдена със Заповед № РД 09-258/26.01.2021 г.

София, 2021 г.

I. ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавния изпит за придобиване на **втора** степен на професионална квалификация по специалност код **8401001 „Логистика на товари и услуги“**, професия код **840100 „Куриер“** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на втора степен по изучаваната професия **„Куриер“**, специалност **„Логистика на товари и услуги“**.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

Националната изпитна програма включва:

- за частта по теория на професията – осемнадесет изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и указание за разработване на писмен тест по всяка изпитна тема;
- за частта по практика на професията – указание за съдържанието на индивидуалните задания;
- критериите за оценяване на резултатите от обучението;
- система за оценяване;
- препоръчителна литература.
- Приложения:
 - а. Примерен изпитен билет;
 - б. Примерно индивидуално задание;
 - в. Примерно указание за разработване на писмен тест.

Държавният изпит – част по теория на професията, се провежда като писмен изпит по една и съща изпитна тема за учениците и/или за обучаваните за дадено училище или обучаваща институция.

Училището/обучаващата институция въз основа на писмено заявено желание на обучаемите по чл. 3, ал. 11 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация може да организира провеждането на държавния изпит – част по теория на професията като писмен тест.

С изпитната тема или изпитния тест се проверява задължителното за усвояване и контрол учебно съдържание на равнища „Знание“, „Разбиране“ и „Приложение“, като броят и равнището на всяка задача се определят към критериите за оценка за всяка изпитна тема.

При избран от училището/обучаващата институция вариант на провеждане на изпита с писмен тест въз основа на критериите за оценка, към всяка изпитна тема се съставят тестовите задачи.

Всяка тестова задача задължително съдържа глагол (при възможност започва с глагол), изразяващ действието, което трябва да извърши обучаваният, и показващ равнището по таксономията на Блум, еталона на верния отговор и ключ за оценяване - пълния отговор, за който се получават максимален брой точки съобразно равнището на задачата, определени в таблицата за критериите за оценка на всяка изпитна тема.

Към всеки тест се разработва:

1. Указание за работа, която включва:

- целта на теста - какви знания и умения се оценяват с него;
- представяне и описание на теста - брой задачи, типология (задачи със свободен отговор; задачи за допълване/съотнасяне; задачи с изборен отговор) и начин на работа с тях;
- продължителност на работа с теста;
- начин на оценяване на резултатите от теста.

2. Методически указания за комисията по оценяване

Всеки член на комисията по оценяване получава тестовите задачи, еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

За оценката на писмена работа по изпитна тема комисията по оценяване на изпита – част по теория на професията, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира определеният брой присъдени точки.

За оценката на писмения тест комисията използва еталона на верния отговор и ключ за оценяване.

Чрез държавния изпит – част по практика на професията и специалността, се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **втора** степен на професионална квалификация. Изпитът се провежда по индивидуални задания и критерии за оценяване, изготвени от комисията за провеждане и оценяване на изпита - част по практика на професията. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ

Изпитна тема № 1: Куриерска дейност

Обхват, развитие и разпространение на куриерските услуги – основни и допълнителни дейности. Развитие на куриерската дейност в България. Видове куриерски услуги (градски, национални, международни, от врата до врата, универсални, неуниверсални и др.). Транспортни опаковки и маркировки. Изисквания за качество и ефективност на обслужването – защита на личните данни, тайна на кореспонденцията, опазване на пратките и др. Икономическа същност на транспорта. Особености на различните видове транспорт. Предимства и недостатъци. Функции на транспортната фирма. Основни правила за безопасна работа при куриерските дейности. Изброяване и описване на средствата за контрол на транспортните средства в логистиката.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Познава основните и допълнителни дейности, свързани с развитието на куриерските услуги и на куриерската дейност в България	14
2. Дефинира и описва видовете куриерски услуги	20
3. Познава и описва видовете транспортни опаковки и маркировки	16
4. Изброява и обяснява изисквания за качество и ефективност на обслужването – защита на личните данни, тайна на кореспонденцията, опазване на пратките и др.	14
5. Описва икономическата същност на транспорта и изброява особености, предимства и недостатъци на различните видове транспорт и функции на транспортната фирма	10
6. Обяснява средствата за контрол на транспортните средства в логистиката	16

7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при куриерските дейности	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 2: Забранени за транспортиране предмети и вещества

Видове предмети и вещества, забранени за транспортиране. Начини за транспортиране на специфични товари. Стандартни и нормативни изисквания за сигурност при превоз на товари и пратки. Условия за приемане на куриерските пратки – изисквания към формата, размерите, теглото и опаковките. Транспортно-спедиторска дейност – пълно, комплектно и единично обслужване. Обем и структура на куриерския пазар в България. Участници в куриерския пазар. Обхват на пазара. Определяне на функциите, които изпълняват посредниците в дистрибуционните канали. Определяне типа на посочените функции. Задължения на куриера преди започване на работа, по време на работа, при авария и трудова злополука.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Познава видове предмети и вещества, забранени за транспортиране и изброява начини за транспортиране на специфични товари	14
2. Описва превантивни мерки за сигурност на товарите, куриерските и експресните пратки	20
3. Описва изисквания към формата, размерите, теглото и опаковките на куриерските пратки	16
4. Описва същността на транспортно-спедиторско обслужване – пълно, комплектно и единично	14
5. Обяснява обема и структурата на куриерския пазар в Р България	10
6. Изброява функциите, които изпълняват посредниците в дистрибуционните канали и определя типа на посочените функции	16
7. Изброява задълженията на куриера преди започване на работа, по време на работа, при авария и при трудова злополука	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 3: Документи, свързани с куриерската дейност

Нормативни документи – Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки, Закон за пощенските услуги, Закон за счетоводството. Елементи на куриерската дейност – оценяване и калкулиране. Основни тарифи и услуги. Калкулиране на различни видове услуги. Начини за корекция. Логистична система – логистична верига, логистична мрежа, логистичен канал. Структура на логистичен център – информационна база, информационно обслужване и електронна търговия. Видове субекти на стопанската дейност. Номерация и описване на трансевропейски коридори, преминаващи през територията на страната. Задължения на куриера с цел предпазване от злополука.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1. Познава приложното поле и основни моменти в нормативната уредба, свързана с куриерската дейност	14
2. Посочва основни тарифи и услуги. Изброява разходите, включени в различните видове куриерски услуги и начините за корекция	20
3. Описва същността на понятията: логистична верига, логистична мрежа, логистичен канал	16
4. Описва същността на понятията: информационна база, информационно обслужване и електронна търговия	14
5. Изброява видове субекти на стопанската дейност	10
6. Изброява номерата и описва трансевропейски коридори, преминаващи през територията на Р България	16
7. Изброява задълженията на куриера преди започване на работа, по време на работа, при авария и трудова злополука	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 4: Транспортно-спедиторско обслужване

Същност на спедиторската дейност. Нормативни документи – Конвенция за договора за международен автомобилен превоз на стоки, Закон за автомобилните превози, Закон за пощенските услуги, Закон за счетоводството. Товаропоток. Определение, същност и измерители на товаропотока. Неравномерност на товаропотока. Математически зависимости за измерване на товаропотока-интензивност, скорост, ускорение, стъпка, маса и плътност. Класификация на транспортно-манипулационните характеристики на товарите. Производителност на товаро-разтоварните машини. Същност на комуникациите. Принципи. Етични норми в деловата кореспонденция. Пресмятане на

нетна печалба на предприятие – при зададени годишен приход; годишен разход; изплатени командировъчни; реализирана загуба от преходен период. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа с товаро-разтоварни машини.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1. Познава приложното поле и основни моменти в нормативната уредба, свързана със спедиторската дейност	14
2. Дефинира понятието товаропоток. Изброява измерители на товаропотока и описва методиката за определяне на неговата неравномерност	20
3. Изброява видове товари в зависимост от транспортно-манипулационните им характеристики	16
4. Дефинира понятието производителност и описва основни елементи на производителността на товаро-разтоварните машини	14
5. Посочва видовете комуникации и изброява основни принципи и етични норми в деловата кореспонденция	10
6. Пресмята нетна печалба на предприятие при зададени параметри	16
7. Изброява задълженията на куриера преди започване на работа, по време на работа и след работа с товаро-разтоварни машини	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 5: Логистика, складове и съоръжения към тях

Логистика – същност и дейности. Верига на стоките доставки. Спомагателни логистични дейности – складиране, обработка на материалите, закупуване и проектиране на защитна опаковка. Управление на стоките запаси. Методи за управление. Видове складове за общо ползване – класификация, функции, специализация, оборудване. Складово оборудване и механизация за хоризонтален и вертикален транспорт. Предимства и недостатъци на централизирана и децентрализирана система при едно и също ниво на обслужване. Изготвяне на сравнителна характеристика. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в складове.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1. Познава дейността на логистиката и нейното значение за веригата на стоките доставки	14

2. Изброява и описва спомагателни логистични дейности – складиране, обработка на материалите, закупуване и проектиране на защитна опаковка	20
3. Обяснява основни методи за управление на стоките запаси и посочва видове складове за общо ползване	16
4. Класифицира и описва видовете складове за общо ползване по различни признаци	14
5. Познава складово оборудване и механизация за хоризонтален и вертикален транспорт	10
6. Изготвя сравнителна характеристика на централизирана и децентрализирана система при едно и също ниво на обслужване	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в складове	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 6: Пристанищата в логистичната фирма

Основни понятия в експлоатацията на пристанищата – пристанище, акватория, територия. Елементи на пристанището. Видове пристанища. Класификация в зависимост от географското разположение и предназначението. Кейова и тилова механизация – определение. Товаро-разтоварна техника – видове и приложение в пристанищата. Техничко-експлоатационни характеристики на портален електрически кран. Фактори на естествения режим на морските крайбрежия и влиянието им върху пристанищата. Видове субекти на стопанската дейност. Нанасяне на елементите на пристанище върху зададена схема. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в пристанища.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1. Дефинира основни понятия в експлоатацията на пристанищата – пристанище, акватория, територия	14
2. Класифицира видовете пристанища в зависимост от географското разположение и предназначението им	20

3. Дефинира понятията кейова и тилова механизация. Изброява товаро-разтоварна техника, използвана в пристанищата и описва технико-експлоатационни характеристики на пристанищен електрически кран.	16
4. Изброява и обяснява фактори на естествения режим на морските крайбрежия и влиянието им върху пристанищата	14
5. Изброява видове субекти на стопанската дейност	10
6. Нанася елементите на пристанището върху зададена схема	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в пристанищата	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 7: Товари

Товарът като категория – определение за товар, класификация на товарите според транспортната им характеристика. Физични и биохимични процеси, протичащи в товарите по време на съхранение и транспорт. Влияние на фактори на външната среда върху товарите. Поддръждане и опазване на товарите при съхранение и товаро-разтоварни дейности. Товарозахватни приспособления за насипни и генерални (бройни) товари. Същност на понятието пазар. Видове пазари по предметен и функционален признак. Изготвяне на схема за класификация на товари по транспортни характеристики. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност с товари.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятието товар и изготвя схема на класификацията на товарите според транспортната им характеристика	14
2. Описва физични и биохимични процеси, протичащи в товарите по време на съхранение и транспорт и обяснява влиянието на фактори на външната среда върху товарите	20
3. Описва начините за поддръждане и опазване на товарите при съхранение и товаро-разтоварни дейности	16
4. Изброява товарозахватни приспособления и обяснява предназначението им	14

5. Дефинира понятието пазар и изброява видове пазари по предметен и функционален признак	10
6. Изготвя схема за класификация на товари по транспортни характеристики	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност с товари	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 8: Складове

Основни понятия в експлоатацията на складовете – определение за склад, функции на складовете. Изисквания към складовете. Складиране на товари – начини за подреждане на товари в складовете. Компоненти на склада. Видове складове в зависимост от предназначението и конструкцията. Техничко-икономически показатели, характеризиращи складовете. Подемно-транспортна техника, използвана в складовете. Товарозахватни съоръжения за подемно-транспортна техника, използвана в складовете за различни групи товари. Същност на понятието пазар. Видове пазари по предметен и функционален признак. Основни складови дейности и методи за наблюдение на складови дейности. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност с товари в складове.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 8</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятието склад. Описва функции на складовете и изброява изисквания към тях	14
2. Изброява и обяснява начини за подреждане на товари в складовете	20
3. Описва компонентите на склада и технико-икономическите показатели, характеризиращи складовете. Изброява видове складове в зависимост от тяхното предназначение и конструкция	16
4. Изброява подемно-транспортна техника, използвана в складовете, и обяснява предназначението на товарозахватните съоръжения на тази техника	14
5. Дефинира понятието пазар и изброява видове пазари по предметен и функционален признак	10

6. Изброява основни складови дейности и описва методи за наблюдението им	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност с товари в складове	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 9: Контейнери

Контейнер – определение. Международна класификация на контейнерите. Предимства и недостатъци на контейнеризираните товари. Складиране на контейнери – основни положения, изисквания. Технология за обработка на кораб с контейнери. Доставка „от врата да врата“. Механизация на контейнерен терминал. Товарозахватни приспособления, използвани за обработка на контейнери. Видове субекти на стопанската дейност. Изчисляване на времето за товаро-разтоварна дейност на кораб контейнеровоз при зададени: налични контейнери на борда на кораба и норма за обработка на контейнери за определено време – час, смяна, денонощие. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност в контейнерен терминал.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятието контейнер. Описва международната класификация на контейнерите и предимства и недостатъци на контейнеризираните товари	14
2. Обяснява основни положения и изисквания за складиране на контейнери	20
3. Обяснява технология за обработка и доставка „от врата до врата“	16
4. Изброява механизация и товарозахватни приспособления, използвани за обработка на контейнери, и обяснява предназначението им	14
5. Изброява видове субекти на стопанската дейност	10
6. Изчислява времето за товаро-разтоварна дейност на кораб контейнеровоз	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност в контейнерен терминал	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 10: Транспорт

Транспорт. Същност. Елементи на транспорта. Видове транспорт и транспортни средства. Предимства и недостатъци на отделните видове транспорт. Транспортна логистика – същност. Роля и функции на транспорта в логистиката. Пропускателна способност – определение. Пропускателна способност на склад, пристанище, автомобилно стопанство. Икономическа същност на транспорта. Функции на транспорта. Избор и обосновка на избора на транспортно средство за превоз на зададена група товар. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност в склад и при превоз с автомобилен транспорт.

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Дефинира понятието транспорт и описва неговите елементи	14
2. Изброява видове транспорт и транспортни средства и характеризира предимствата и недостатъците им	20
3. Обяснява същността на транспортната логистика и описва ролята и функциите на транспорта в логистиката	16
4. Дефинира понятието пропускателна способност. Обяснява: пропускателната способност на склад, пристанище, автомобилно стопанство и изброява фактори за нейното увеличаване	14
5. Описва икономическата същност на транспорта и изброява функциите на транспортна фирма	10
6. Избира и обосновава избора на транспортно средство за превоз при зададена група товар	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при товаро-разтоварна дейност в склад и при превоз с автомобилен транспорт	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 11: Организация на превозите с воден транспорт

Линейно и трампово корабоплаване. Характеристика. Предимства и недостатъци. Договор за покупко-продажба. Характеристика. Страни по договора – права и задължения. Договори за превоз на товари и пътници с воден транспорт. Чартъри. Видове

чартъри. Фрахтов пазар. Оферти. Фрахтоване на кораби. Видове оферти. Участници в куриерския пазар. Обхват и структура на куриерския пазар в Р България. Попълване на зададен пристанищен складов документ. Изготвяне на инструкционно-технологична карта за попълване на пристанищен складов документ. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в пристанища.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки
1. Дефинира понятията линейно и трампово корабоплаване. Описва характеристиката на линейното и трамповото корабоплаване и изброява техните предимства и недостатъци	14
2. Дефинира понятието договор за покупко-продажба и описва неговата характеристика. Изброява страните по договора и обяснява техните права и задължения	20
3. Описва договори за превоз на товари и пътници с воден транспорт. Изброява видове чартъри и описва техните особености	16
4. Дефинира понятията фрахтов пазар и оферта. Описва фрахтоване на кораби от линейно и трампово корабоплаване и изброява видове оферти	14
5. Изброява участници в куриерския пазар и обяснява обема и структурата на куриерския пазар в Р България	10
6. Попълва зададен складов документ, използван във водния транспорт, и изготвя инструкционно-технологична карта за попълване на пристанищен складов документ	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа в пристанища	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 12: Опасни товари

Характеристика на опасните товари. Класификация. Маркировка. Складиране и съхранение на опасни товари. Изисквания към складовете за съхранение на опасни товари. Особенности при обработка на опасни товари. Ред за обработка на опасни товари. Товарооборот. Същност. Видове товарооборот според направлението. Икономическа същност на транспорта. Особенности на различните видове транспорт. Предимства и

недостатъци. Функции на транспортната фирма. Определяне съвместимостта на зададени опасни товари при превоз и съхранение чрез използване на таблицата за сегрегация. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при обработка на опасни товари.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1. Описва характеристиката и международната класификация на опасни товари и обяснява тяхната маркировка	14
2. Описва изискванията за складиране и съхранение на опасни товари	20
3. Описва особености и обяснява реда при обработка на опасни товари	16
4. Дефинира понятието товарооборот. Обяснява същността на товарооборота и изброява видове товарооборот според направлението	14
5. Обяснява икономическата същност на транспорта. Описва особености, предимства и недостатъци на различните видове транспорт и изброява функции на транспортната фирма	10
6. Определя съвместимостта на зададени опасни товари при превоз и съхранение чрез използване на таблицата за сегрегация	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при обработка на опасни товари	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 13: Особенорежимни товари

Характеристика на Особенорежимни товари. Видове. Бързоразвалящи се товари. Определение. Характеристика. Видове. Животни, птици и суровини от животински произход. Видове. Характеристика. Специфични изисквания по време на транспорт и съхранение. Класификация на товари по транспортни характеристики. Същност на комуникациите. Принципи. Делова кореспонденция. Етични норми. Избиране на начин за превоз при зададени особенорежимни товари с морски транспорт и описване на специфични изисквания за съхранението им в пристанищни складове. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при обработка на особенорежимни товари в пристанища.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1. Описва характеристиката на особенорежимни товари и изброява видове особенорежимни товари	14
2. Дефинира понятието бързо развалящи се товари. Обяснява характеристиката на бързоразвалящи се товари и изброява видове бързоразвалящи се товари	20
3. Изброява видове товари от групата на животни, птици и суровини от животински произход. Обяснява тяхната характеристика и описва специфични изисквания по време на транспорт и съхранение	16
4. Изготвя схема за класификация на товари по транспортни характеристики и дава примери за товар от отделните групи	14
5. Изброява и описва видове комуникации. Изброява основните принципи и описва етични норми в деловата кореспонденция	10
6. Обяснява избора на начин за превоз при зададени особенорежимни товари с морски транспорт и описва специфични изисквания за съхранението им в пристанищни складове	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при обработка на особенорежимни товари в пристанища	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 14: Организация на превозите с автомобилен транспорт

Автомобилен транспорт – елементи, функции, специфични особености. Договор за превоз на товари с автомобилен транспорт. Страни по договора – права и задължения. Право на разпореждане с товара. Отговорност на превозвача. Магистрални превози. Същност. Особенности. Организационни схеми. Стандартни типове логистични центрове. Особенности. Куриерски пазар. Обхват. Участници в куриерския пазар. Попълване на зададен документ използван в автомобилния транспорт. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда на територията на автомобилното стопанство.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки
1. Изброява елементите и описва функциите и специфични особености на автомобилния транспорт	14
2. Описва договор за превоз на товари с автомобилен транспорт. Изброява страните по договора и описва техните права и задължения. Обяснява правото на разпореждане с товара и изброява отговорности на превозвача	20
3. Дефинира понятието магистрални превози. Описва същността, особеностите и организационни схеми на магистралните превози	16
4. Изброява стандартни типове логистични центрове и обяснява техните особености	14
5. Описва особеностите на куриерски пазар в Р България и изброява участници в куриерския пазар	10
6. Попълва зададен документ, използван в автомобилния транспорт	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда на територията на автомобилното стопанство	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 15: Организация на превозите с железопътен транспорт

Железопътен транспорт – елементи, функции, специфични особености. Договор за превоз на товари. Страни по договора – права и задължения. Транспортни документи. Документи, придружаващи стоките при жп транспортиране. Транспортни средства, инфраструктура и технологии използвани в жп транспорта. Конвенционални и специализирани жп превози. Транспортно-спедиторски операции при жп транспорт. Организация на спедиторска фирма. Организация на транспортно-спедиторски операции при превоз. Документи. Икономическа същност на транспорта. Особенности на различните видове транспорт. Предимства и недостатъци. Функции на транспортната фирма. Изброяване на транспортно-експедиционни операции при зададен вид транспорт. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при работа на територията на жп гара.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1. Изброява елементите и описва функциите и специфичните особености на жп транспорт	14
2. Описва договор за превоз на товари с жп транспорт. Изброява страните по договора и описва техните права и задължения. Изброява документи, придружаващи стоките при жп транспортиране	20
3. Описва транспортни средства и инфраструктура, конвенционални и специализирани жп превози. Обяснява технологии, използвани в жп транспорта	16
4. Изброява транспортно-спедиторски операции при жп транспорт. Описва организация на спедиторска фирма и на транспортно-спедиторски операции при превоз. Изброява превозни документи, използвани в жп транспорта	14
5. Обяснява икономическата същност на транспорта. Описва особености, предимства и недостатъци на различните видове транспорт и изброява функции на транспортната фирма	10
6. Изброява и обяснява транспортно-експедиционни операции при зададен вид транспорт	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда на територията на жп гара	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 16: Мултимодален транспорт

Определение за мултимодален транспорт. Елементи на мултимодален транспорт. Цели на мултимодалния транспорт. Характеристика на мултимодален оператор. Договор за превоз – особености. Единен технологичен процес при мултимодален транспорт. Съгласуваност между различните видове транспорт. Транспортни документи. Коносамент. Транспортни средства на мултимодалните системи при комбинирани превози. Същност на комуникациите. Принципи. Делова кореспонденция. Посочване на предимствата и недостатъците на мултимодален транспорт при зададена логистична схема. Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при комбинирани превози – шосе-железен път.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1. Дефинира понятието мултимодален транспорт и изброява неговите елементи	14
2. Описва целите на мултимодалния транспорт, характеристиката на мултимодален оператор и особеностите на договора за превоз	20
3. Описва единния технологичен процес при мултимодален транспорт и транспортни документи, използвани в мултимодалния транспорт. Обяснява необходимостта от съгласуваност между различните видове транспорт	16
4. Изброява и описва видовете транспортни средства, използвани в интермодалните системи при комбинирани превози	14
5. Посочва видовете комуникации и описва деловата кореспонденция	10
6. Посочва предимства и недостатъци на мултимодален транспорт при зададена логистична схема	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при комбинирани превози – шосе-железопътен път	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 17: Транспортна техника

Организация на движението на транспортната техника в автомобилния транспорт. Технологията за обработка на товари при автомобилен транспорт. Класификация на транспортно-манипулационни характеристики на товарите. Показатели за производителност на товаро-разтоварните машини – товароподемност, енергоемкост, трудоемкост, надеждност и технологичност. Видове субекти на стопанската дейност. Попълване на зададен документ при осъществяване на логистична дейност (склад/транспорт). Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при експлоатация на транспортна техника.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки
1. Описва организация на движението на транспортната техника	14
2. Обяснява технологията за обработка на товари и експлоатацията на автомобилен транспорт	20
3. Изброява видовете товари и описва техните свойства	16

4. Описва показатели за производителност на товаро-разтоварните машини – товароподемност, енергоемкост, трудоемкост, надеждност и технологичност	14
5. Изброява видове субекти на стопанската дейност	10
6. Попълва зададен документ при осъществяване на логистична дейност	16
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при експлоатация на транспортна техника	10
Общ брой точки:	100

Изпитна тема № 18: Правни основи на управлението на транспорта

Договори за превоз на товари с различни видове транспорт. Предназначение. Характеристика. Транспортна застраховка – предназначение. Договор за застраховка. Страни по договора. Права и задължения на страните. Правила за осъществяване на куриерски услуги. Обхват на услугите. Условия за превоз на пратки, документи и пакети. Видове търговски сделки според търговския закон. Обезпечения. Неустойки. Трудово-правни отношения и видове сделки с търговски предприятия. Попълване на зададен документ при осъществяване на логистична дейност (склад/транспорт). Здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда в предприятието.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки
1. Изброява транспортни договори и обяснява предназначението им. Описва основни моменти от съдържанието на договор за превоз на товари.	14
2. Описва предназначението на транспортната застраховка и на договор за застраховка. Изброява страните по договора и описва техните права и задължения	20
3. Описва правила за осъществяване на куриерски услуги и обяснява техния обхват, условия за превоз на пратки, документи и пакети	16
4. Изброява видове търговски сделки и дефинира понятията обезпечения и неустойки	14
5. Описва трудово-правни отношения и изброява видове сделки с търговски предприятия	10
6. Попълва зададен документ при осъществяване на логистична дейност	16

7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда в предприятието	10
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ЗАДАНИЯ

Индивидуалното задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване трите имена на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, крайния срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита, част по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

Примерно индивидуално практическо задание № 1: Да се опише и разработи дейността на куриерска фирма

1. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

- опишете специфичните изисквания при провеждане ежедневен инструктаж по здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда;
- опишете задълженията на куриера след приключване на работа;
- избройте изискванията към личните предпазни средства и начините за използването им;
- изгответе схема на Черно море и нанесете разположението на Турция;
- изчислете обемното тегло на куриерска пратка с размери 0.6 м/35 см/370 мм;
- определете датата на доставка на пратка, приета в офис на куриерска фирма на 30 април, ако транзитното време е 2 дни;
- избройте видовете складове в зависимост от специализацията.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата. Посочва се максималният брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

Пример:

Критерии и показатели за оценяване	Максимален брой точки	Тежест
1. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда		да/не
<p>1.1. Избира и използва правилно лични предпазни средства</p> <p>1.2. Правилно и по безопасен начин използва предметите и средствата на труда</p> <p>1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, дефинира и спазва предписания за своевременна реакция</p> <p><i>Забележка: Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>		
2. Ефективна организация на работното място		5
2.1. Подреденост на инструменти, пособия и материали, осигуряваща удобство и точно спазване на технологията	2	
2.2. Целесъобразна употреба на материалите	2	
2.3. Работа с равномерен темп за определено време	1	
3. Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията		5
3.1. Обяснява работата си при спазване на йерархична подчиненост от други лица	3	
3.2. Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства)	2	
4. Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание		20
4.1. Преценява типа и вида на необходимите материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10	
4.2. Правилно подбира количеството и качеството на необходимите материали, детайли и инструменти	10	
5. Спазване на технологичната последователност на операциите според практическото изпитно задание		20

5.1. Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10	
5.2. Спазва технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10	
6. Качество на изпълнението на индивидуалното практическо задание		50
6.1. Всяка завършена операция съответства на изискванията на съответната технология	20	
6.2. Крайното изделие съответства на зададените технически параметри	20	
6.3. Изпълнява задачата в поставения срок	10	
	Общ брой точки:	100

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на втора степен на професионална квалификация по специалността код 8401001 „**Логистика на товари и услуги**“, професия код 840100 „**Куриер**“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията - максимално 100 точки;
- част по практика на професията - максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е в съотношение - 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се изчислява, както следва:

Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,6 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка от брой точки се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки \times 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател, с точност до 0,01 и се определя, както следва:

а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател слаб;

- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател среден;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател добър;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател много добър;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател отличен.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Димчев, Вл. Наръчник за професионално обучение на спедиторски кадри в съответствие със стандартите на ФИАТА. НСБС София, 2018.
2. Славов, В. Инженерна логистика. Техника, 2012.
3. Грънчарова, В. Товарознание – първа и втора част. СТЕНО, 2014.
4. Грънчарова В, Грънчаров И., Теория и устройство на пристанищата. СТЕНО, 2014.
5. Николова, Х. Транспорт и спедиция. УНСС, 2018.
6. Желязкова, Д. Транспортна логистика. ИУ – Варна, 2009.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Румяна Ганчовска, ВМГ „Св. Николай Чудотворец“ – гр. Варна
2. инж. Десислава Иванова, ВМГ „Св. Николай Чудотворец“ – гр. Варна
3. инж. Елица Фурнаджиева, ВМГ „Св. Николай Чудотворец“ – гр. Варна
4. инж. Керка Андонова – външен експерт

Съгласувано с:

Българска асоциация за спедиция, транспорт и логистика

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И
СПЕЦИАЛНОСТТА,**

**ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

по професия код 840100 „Куриер“

специалност код 8401001 „Логистика на товари и услуги“

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания

(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се

(вписва се темата на практическото задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

.....
.....
.....
.....

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

в) Примерно указание за разработване на писмен тест

- **примерно указание за работа за учениците/курсистите и примерни тестови задачи с еталон за оценяване и ключ на верните отговори**

Указание за работа

Уважаеми ученици/курсисти,

Вие получавате тест, който съдържа ... задачи с различна трудност с максимален брой точки – 100. За всеки Ваш отговор ще получите определен брой точки, показан в долния десен ъгъл след всяка задача.

Целта на теста е да се установи равнището на усвоените от Вас знания и умения, задължителни за усвояване и контрол за придобиване на втора степен на професионална квалификация по професия „Куриер“, специалност „Логистика на товари и услуги“.

Отбелязването на верния според Вас отговор при задачите с избран отговор е чрез знак ×, а за другите типове задачи начина на отговор е описан в задачата.

При отбелязване на отговор, който искате да промените, оградете в кръгче грешното отбелязване и се подпишете пред него.

Някои задачи изискват не само познаване на учебното съдържание, но и логическо мислене, затова четете внимателно условията на задачите преди да посочите някой отговор.

Не отделяйте много време на въпрос, който Ви се струва труден, върнете се на него по-късно, ако Ви остане време.

Тестът е с продължителност астрономически часа.

ЖЕЛАЕМ ВИ УСПЕХ !

- **разработване на тест**

Броят и равнището на тестовите задачи по всеки критерий се определят съобразно равнището, на което трябва да бъде усвоено съответното учебно съдържание, като общият брой задачи по всеки критерий трябва да носи максималния брой точки.

1. Таксономия на Блум – равнища и примерни глаголи

Равнище	Характеристика	Глаголи
I. Знание 0 - 2 точки	Възпроизвеждане и разпознаване на информация за понятия, факти, дефиниции	Дефинира, описва, посочва, изброява, очертава, възпроизвежда, формулира, схематизира
II. Разбиране 0 - 4 точки	Извличане на съществен смисъл от изучаваната материя. Интерпретация и трансформиране	Преобразува, различава, обяснява, обобщава, преразказва, решава, дава пример за..., сравнява

	на информацията с цел нейното структуриране.	
III. Приложение 0 - 6 точки	Пренос на нови знания и умения при решаване на проблемна или аварийна ситуация. Способност за използване на усвоената информация и формираните умения	Изчислява, демонстрира, открива, модифицира, разработва, свързва, доказва

2. Примерна матрица на писмен тест по изпитна тема № ...

Разработва се от комисията за подготовка и оценяване на изпита - част по теория на професията, като към таблицата за критерии за оценка по всяка тема се разписват графи 3, 4 и 5.

Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален Брой точки	Брой тестови задачи по равнища		
		I	II	III
		Знание 0-2 т.	Разбиране 0-4 т.	Приложение 0-6 т.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Познава основните и допълнителни дейности, свързани с развитието на куриерските услуги и на куриерската дейност в България	14	2	1	1
2. Дефинира и описва видовете куриерски услуги	20	6	2	
3. Познава и описва видовете транспортни опаковки и маркировки	16	2	3	
4. Изброява и обяснява изисквания за качество и ефективност на обслужването – защита на личните данни, тайна на кореспонденцията, опазване на пратките и др.	14	2	1	1
5. Описва икономическата същност на транспорта и изброява особености, предимства и недостатъци на различните видове транспорт, и функции на транспортната фирма	10		1	1
6. Обяснява средствата за контрол на транспортните средства в логистиката	16	2	3	
7. Изброява основните нормативни разпоредби за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда при куриерските дейности	10	1	2	

Общ брой задачи:	25	15	13	3
Общ брой точки:	100	30	52	18
<p>При оценка на резултатите от теста максимален брой точки се поставя при отговор, съвпадащ с ключа за оценяване, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 точки за тестовите задачи от равнище „Знание“ • 4 точки за тестовите задачи от равнище „Разбиране“ • 6 точки за тестовите задачи от равнище „Приложение“ 				

3. Препоръчителни тестови въпроси и задачи според типа на отговора:

- **1-ва група: въпроси и задачи със свободен отговор;**
 - Въпроси и задачи за свободно съчинение;
 - Въпроси и задачи за тълкуване;
 - **2-ра група: въпроси и задачи за допълване (с полуоткрит отговор);**
 - Въпроси и задачи за допълване на дума, или фраза или елемент от чертеж/схема;
 - Въпроси и задачи за заместване;
 - **3-та група: въпроси и задачи с избран отговор**
 - Задачи с един или повече верни отговори;
 - Въпроси за избор между вярно и грешно

4. Примерни тестови задачи

4.1. Примерна тестова задача от равнище „Знание“

Дефинирайте понятието „градски куриерски услуги“.

.....

Еталон на верния отговор:

макс. 2 т.

Изпращачът и получателят са на територията на едно населено място.

Ключ за оценяване:

Отговор: Изпращачът и получателят са на територията на едно населено място.

При посочени повече от един отговор – 0 точки

Всички останали отговори – 0 точки

4.2. Примерна тестова задача от равнище „Разбиране“

Определете грешното твърдение:

- а) в България се предлагат почти всички познати куриерски услуги
- б) развитието на куриерската дейност е отражение на популателната способност на населението

- в) операторите на куриерски услуги отговарят на нуждите на потребителите
- г) не всички големи международни мрежи са представени в България
- д) куриерски офиси има най-вече в центъра или в промишлените зони на големите градове.

макс. 4 т.

Еталон на верния отговор: г)

Ключ за оценяване:

Отговор г) - 4 точки;

При посочени повече от един отговор - 0 точки;

Всички останали отговори - 0 точки.

4.3.Примерна тестова задача от равнище „Приложение“:

Попълнете пропуснатите характерни особености на отличителните знаци.

- 1) помагат за идентифициране на стоката
- 2)
- 3)
- 4) използват се само арабски цифри
- 5) дават важни характеристики за стоката

макс. 6 т.

Еталон на верния отговор и ключ за оценяване:

- 1) помагат за идентифициране на стоката
- 2) **посочват собственика – 3 точки**
- 3) **посочват купувача – 3 точки**
- 4) използват се само арабски цифри
- 5) дават важни характеристики за стоката

При нанесени повече от двете буквени означения на посочените понятия – 0 точки

Всички останали отговори – 0 точки